

Гдакович М. С., доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ В ЕПІСТОЛЯРІЇ ІВАНА ФРАНКА

Вивчення особливостей формування офіційно-ділового стилю української мови залишається одним із актуальних завдань сучасного мовознавства. У своєму теперішньому вияві цей стиль почав формуватися в другій половині XIX ст. У дослідженні історії розвитку офіційно-ділового стилю необхідно залучати тексти епістолярної спадщини українських письменників цього періоду, зокрема листи Івана Франка.

Дослідники неодноразово зазначали, що певний стиль літературної мови не становить замкнутої системи. Між усіма стилями існує постійна взаємодія, яка виявляється у взаємопроникненні елементів одного стилю в інший. Навіть найбільш специфічні засоби певного стилю можуть використовуватися в іншому стилі. Межі між стилями рухомі, будь-якому стилю мови властиві як специфічні, так і загальномовні, міжстильові елементи (вони переважають). Так, О. Сушко [3], вивчаючи формування фразеологічної системи офіційно-ділового стилю української літературної мови в першій половині XX ст., зауважила, що на цей процес помітно впливав художній стиль, який на той час був уже достатньо розвиненим і виконував функцію впливу на читача. Саме з метою впливу образні вислови проникають у мовну канву тих жанрів офіційно-ділового стилю, які розраховані на широкі верстви населення (службовий лист, звернення, відозва, заклик). Але якщо в художньому стилі образність виявляється в багатоплановому, системному викладі, то в офіційно-діловому специфіка образності полягає в тому, що вона певною мірою забарвлює інформаційний текст, роблячи його засобом маніпулятивного впливу.

Про творення офіційно-ділового стилю у художніх творах Івана Франка говорить у дослідженні І.Марко [2]. Вона також вивчає взаємовплив офіційно-ділового і епістолярного стилів в епістолярній спадщині українських письменників кінця XIX – поч. XX ст. і слушно вважає, що стандартизовані засоби в листах є свідченням стилістичної спроможності

української мови задовольняти комунікативні потреби у сфері офіційного спілкування.

Вивчення епістолярію І.Франка дає можливість розширити відомості не лише про епістолярний стиль, але й поглибити знання щодо формування офіційно-ділового стилю. В епістолярії письменника, навіть у приватних листах, можна спостерігати засоби офіційно-ділового мовлення в процесі їх творення, добору й усталення. Так, у листах І.Франка функціонують зокрема такі атрибутивні елементи офіційно-ділового стилю:

1. Часте використання віддієслівних іменників (також і в тих випадках коли можлива дієслівна форма): *«дали до прочитання», «згодилися на її написання», «просити вас о уділенні», «скваліфікування», «дати до публікування», «декілька слів до прояснення»;*

2. Уживання дієслівних форм на *но-, то-: «іменовано», «увзглядувано», «казано», «подано», «вислано», «арештовано», «засуджено», «забуто».*

3. Нагромадження інфінітивних форм дієслова: *«прошу переслухати», «потрібно спростувати», «вичерпати», «впорядкувати».*

4. Наявність сталих мовних зворотів, канцеляризмів: *«автор вищенаведених пунктів», «на підставі п. 19 закону», «обертаюся до Вас при нагоді», «підношу голос у справі», «прошу в оцій неурядовій справі переслухати», «звертаюся до вас як до», «щодо Вашого співробітництва», «вислано в найкоротшім часі», «не маю ніякого вповаження», «подано щодо моєї особи», «вважаю спростувати», «обсаджування вищих посад».*

Навіть такий короткий огляд свідчить, що залучення епістолярію Івана Франка до активних лінгвістичних досліджень є необхідним, адже епістолярій є свідченням проникнення української мови у сферу ділових стосунків і достатньої виробленості відповідних стилістичних засобів. Мова листів Івана Франка мала важливе значення у виробленні зразків офіційно-ділових текстів як складових елементів якісно нового мовного досвіду освічених верств українського громадянства. У дотеперішніх теоретичних працях з історії офіційно-ділового стилю не згадано багатьох важливих джерел і недостатньо взято до уваги функціонування західноукраїнської мовної практики початку ХХ ст. Залучення до наукового опрацювання епістолярію Івана Франка дозволить заповнити лакуну в дослідженні формування офіційно-ділового стилю.

Список використаних джерел

1. Жовтобрюх Н. Внесок Івана Франка у формування української ділової лексики / Н. Жовтобрюх // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2011. – Вип.24. – С. 118–121.

2. Марко І. Становлення офіційно-ділового стилю західноукраїнського варіанта літературної мови кінця XIX – початку XX ст.: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / І.В. Марко. – Чернівці, 2010. – 18 с.

3. Сушко О. Фразеологія офіційно-ділового стилю української мови (на матеріалі документів першої половини XX століття): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / О.І. Сушко. – Київ: Б.в., 2007. – 19 с.

Красницька А. В., доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Чулінда Л. І., доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції, конституційного та адміністративного права Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент

ВИМОГИ ДО ВЖИВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ

Проблема юридичних термінів у нормативно-правових актах є надзвичайно актуальною. В юридичній діяльності (у сфері правотворчості, правозастосуванні, правореалізації) значущість проблеми термінології відповідає значущості законів у житті будь-якого суспільства. Юридичні терміни є важливим засобом юридичної техніки та посідають особливе місце в мові права. Від точності використання термінів у нормативно-правовому акті багато в чому залежить точність вираження волі законодавця та результативність закону.

Основний фонд юридичної термінології міститься в найважливіших законодавчих актах. Саме вони визначають термінологічні еталони, на них орієнтуються правотворчі органи при виданні підзаконних актів. Джерелом основоположних юридичних термінів є Конституція України.